

Сред американските индианци идеята за злите духове е изведена до логически крайности. Ако изпуснем писалка или ни се изплъзне някоя монета, първата пада, разбира се, върху новата ни бяла дреха, докато втората в девет случая от десет отива право под най-близката решетка или в пукнатина, или в миша дупка. Когато търся някое писмо или документ, той почти винаги се оказва под всички останали, докато попивателните и писалките изглежда са надарени с повече от просто инстинкт или разум – те демонстрират гениалност в способността си да се крият и твърдят, че това е самата истина. След като забелязали това, индианците стигнали до заключението, че то е работа на някакви дейни, малки, зловредни таласъми, за което до известна степен съм съгласен с тях, като поддържам тезата, че обиталище на тези дяволчета е нашият мозък. Какво са сънищата, ако не дело на другия ни разум, или на второто Аз в мозъка ми? Със сигурност не се дължат на моята воля, усилие или действие сатанинските мъчителни кошмари или страховити сънища, чиято сложна и изкусна конструкция често разкрива много по-голяма изобретателност от тази, която притежавам в часовете на бодърстване. Имал съм философски и литературни сънища, чиито очертания често съм си спомнял при събуждане, надминаващи всичко, което бих могъл да се надявам, че някога ще напиша. Творец на всичко това не съм аз или моята воля и той никога не е наоколо или под ръка, когато съм в съзнание. Но в непреднамерени моменти на забрава, докато пиша или извършвам някакво действие, това друго Аз, или Азове (защото, доколкото знам, може да са множество) влизат и започват да досаждат – както в сънищата. Действително разликата между субективните демони, които действат обективно, и обективните или външни духове е твърде деликатна, за да бъде забелязана дори от един последовател на Дарвин, Карпентър и Хекел, ето защо не бива да се изненадваме, когато при подобни изживявания Пиел Сабадис или Томакуа от племето Пасамакуоди³¹, или Обаа Гумбо от

³¹ Северноамериканско индианско племе – б. *пр.*